

Jaarverslag Stichting Onderzoek Scholekster (SOS)

2025

Voor de Stichting Onderzoek Scholekster liepen er in 2025 twee belangrijk projecten: Wij & Wadvogels (onder leiding van Vogelbescherming Nederland en SOVON) en Samen voor de Scholekster (aangestuurd vanuit VBN en gefinancierd door de Nationale Postcode Loterij). Vanuit beide projecten kon gewerkt worden aan de bescherming van de Scholekster. Ook werd financiering gevonden om Scholeksters op de Hoge Berg op Texel uit te rusten met watlas zenders. Daarnaast is in 2025 het 15e Scholeksterweekend georganiseerd, heeft voor het zevende seizoen Scholekster op het Dak gedraaid en is opnieuw het broedsucces bepaald van verschillende broedpopulaties Scholeksters, zoals die op de Hoge Berg op Texel en rond Assen. Voor dit en ander onderzoek zijn de ringers weer voorzien van Scholekster-(kleur)ringen.

Doelstelling

De Stichting Onderzoek Scholekster stelt zich ten doel onderzoek aan Scholeksters te stimuleren en de bescherming te verbeteren. Het uiteindelijke doel is om de neergaande trend van deze soort in Nederland te helpen keren.

In de komende jaren richt de aandacht zich daarom op de Scholeksters die in Nederland broeden, doortrekken en overwinteren. Omdat Scholeksters zich niets aantrekken van landsgrenzen zullen we daar waar nodig ook samenwerkingsverbanden op internationaal niveau aangaan.

De stichting poogt haar doelen te bereiken door:

1. Het in kaart brengen van bedreigingen en mogelijke beschermingsmaatregelen, zowel in de stad als ook aan de kust en in de buitengebieden.
2. Het stimuleren van onderzoek aan de effectiviteit van beschermingsmaatregelen en het stimuleren van effectief gebleken beschermingsmaatregelen
3. Het stimuleren en coördineren van demografisch onderzoek aan Scholeksters in Nederland, inclusief de recente trend van het broeden in stedelijk gebied.
4. Het onderhouden van contacten en het samenbrengen van onderzoekers, ringers, waarnemers, weidevogelbeschermers en andere betrokkenen.
5. Verbeteren en uitbreiden van onze communicatie via nationale media, de eigen website, nieuwsbrieven en pagina's op sociale media, zoals de Scholekster pagina op Facebook.

In het beleidsplan 2026-2030 (bijlage 1) staat beschreven welke activiteiten en plannen de stichting voor deze periode heeft.

Gegevens stichting en samenstelling bestuur

Stichting Onderzoek Scholekster is opgericht in 2019 en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 74489909, RSIN 859921785.

Triodos bank: NL65 TRIO 0379 6568 68 t.n.v. Stichting Onderzoek Scholekster.

De stichting heeft in 2019 een ANBI notering aangevraagd en toegekend gekregen. Gegevens van de stichting staan op onze website: [Over de Stichting - Stichting Onderzoek Scholekster](#).

De stichting is te bereiken via email: SOSscholekster@gmail.com en is formeel (tot maart 2026) gevestigd op het adres Beatrixlaan 117, 1791 GB Den Burg.

De zittingstermijn van een bestuurslid is drie jaar.

Het bestuur van de stichting bestond in 2025 uit:

- Bruno J. Ens – voorzitter
- Jenny S.M. Cremer - secretaris
- Bart Sjoerdsma – penningmeester
- Bert Dijkstra – algemeen bestuurslid

De stichting heeft geen winstoogmerk en bestuurders ontvangen geen beloning voor hun werkzaamheden.

Activiteiten in 2025

Organisatie

- Het bestuur heeft in 2025 vijf keer vergaderd. Alle vergaderingen zijn digitaal gehouden.
- Er is in 2025 een nieuw beleidsplan vastgesteld. Een deel van de doelen uit het oude beleidsplan zijn meegenomen naar het nieuwe, daarnaast zijn er nieuwe doelen en plannen geformuleerd. Het beleidsplan 2026-2030 is als bijlage aan het jaarverslag toegevoegd.
- De stichting heeft vier werkgroepen: Scholekster op het Dak, Ringers en Waarnemers, Kust en Bescherming en Communicatie.
- De stichting heeft een eigen website: www.scholekster.org. Op deze website worden nieuwsberichten geplaatst, is informatie te vinden over diverse onderwerpen (zoals het ringen van Scholeksters, het aflezen van kleurringen en Scholekster op het Dak) en er kan via het contactformulier contact gezocht worden met de stichting. De site is nog niet helemaal af. Zo moet er nog een overzicht van publicaties en rapporten komen, een activiteit die in 2026 zal worden opgestart. Ook de interactieve kaart van ringgroepen en ringgebieden zal dan worden geactualiseerd. Daarnaast onderhoudt de stichting ook de site van Scholekster op het Dak (<https://www.scholeksterophetdak.nl/>). Er is in 2025 een onderhouds-update geweest van beide websites.
- Zowel op het Waddenvogelfestival op 10 en 11 mei 2025 als op de landelijke dag van SOVON op 29 november 2025 heeft de stichting met een stand aandacht gevraagd voor de Scholekster en het werk van de stichting.
- Door leden van het bestuur zijn verschillende lezingen gegeven over bescherming van Scholeksters aan vogelwerkgroepen en agrarische natuurverenigingen.

Onderzoek

Onderzoek in de broedgebieden

In 2025 werd door SOS-vrijwilligers en ringers het broedsucces bepaald in 15 (gedeeltelijk) gekleurmerkte broedpopulaties van de Scholekster (Ens, B. J. 2025, zie voor meer informatie de [projectpagina](#) op onze website). In totaal brachten 559 broedparen 223 jongen groot, wat neerkomt op 0,40 vliegvlug jong per paar. Als de broedsuccessen van de 15 populaties gemiddeld worden komen we op 0,50 vliegvlug jong per paar. Dat is in beide gevallen voldoende voor een stabiele populatie als we een kritieke waarde hanteren van 0,35 vliegvlug per broedpaar. Echter, die kritieke waarde is bepaald voor de kwelder populatie op Schiermonnikoog en er zijn aanwijzingen dat de broedvogels in het binnenland een beduidend lagere overleving hebben (Allen et al. 2022). Er is dringend behoefte aan: (1) een goede schatting van de jaarrond overleving van Scholeksters die in het binnenland broeden, (2) een uitbreiding van de monitoring met populaties waar het broedsucces meestal zeer laag is, zoals het agrarisch gebied bij Assen.

Hoge Berg Texel

Een van de bovengenoemde broedgebieden is de Hoge Berg op Texel. Daar zijn, naast het onderzoek aan het broedsucces, ook 30 Scholeksters van een watlas-zender voorzien om het gebruik van het gebied en de voedselvluchten te kunnen monitoren. In 2025 is op de Hoge Berg geen enkel jong vliegvlug geworden. Daarmee was ook het zender onderzoek minder waardevol omdat (voedsel- en territorium-) gedrag vergeleken zou worden met succesvol broeden. Het zender-onderzoek is gefinancierd door het Huib Kluijverfonds, Stichting Texel Vogeliland, ANLV De Lieww, NIOZ en Vogelbescherming Nederland (VBN).

Wij & Wadvogels.

Het project Wij & Wadvogels fase 2 is gestart in 2024 door Vogelbescherming (met uitbesteding van werkzaamheden aan SOVON en via hen ook aan onze stichting), ze hebben hiervoor een grote subsidie binnengehaald van het Waddenfonds. Daarmee is ook geld beschikbaar gekomen voor de Scholekster, waarmee de stichting de vrijwillige ringgroepen, waarnemers en het onderzoek in 2025 heeft kunnen ondersteunen.

Een van de vele projecten in de tweede fase van het project Wij & Wadvogels (<https://www.scholekster.org/wij-en-wadvogels>) betreft de demografische monitoring van de Scholekster. Het gaat al jaren slecht met de Scholeksters in

Nederland in het algemeen en in de Waddenzee in het bijzonder. Met deze subsidie kunnen de beide websites (van Scholekster op het Dak <https://www.scholeksterophetdak.nl/> en van de stichting <https://www.scholekster.org/>) in de digitale lucht gehouden worden en hebben ze in 2025 een update gehad. In 2025 is ook het aflezen van kleurringen in minder bekende gebieden gestimuleerd, bijvoorbeeld op sozen in het vroege voorjaar en op HVP's in het Waddengebied en de Delta. Reiskosten voor het waarnemen in deze gebieden konden vergoed worden, helaas is daar nog weinig gebruik van gemaakt.

In 2025 is ook geld beschikbaar gesteld voor (kleur)ringen, vangmateriaal, sexe-bepaling van de gevangen vogels en voor wildcamera's bij de nesten.

Kijk voor meer informatie over dit project op onze website (<https://www.scholekster.org/wij-en-wadvogels>) en op de site van Vogelbescherming (<https://www.waddoejij.nl/online-catalogus>).

Samen voor de Scholekster

Het project Samen voor de Scholekster wordt aangestuurd door Vogelbescherming Nederland en gefinancierd door de Nationale Postcode Loterij. Het project is gestart in 2025 en zal ten goede komen aan de bescherming van de Scholekster door informatie voorziening en het ondersteunen van beschermingsmaatregelen. Het doel is het broedsucces van de Scholeksters in heel Nederland te verbeteren, waarbij speciale aandacht is voor de kuikenoverleving. Er wordt verondersteld dat predatie en voedsel de grootste problemen zijn en het project kent 3 onderdelen: (1) onderzoeken kuikenoverleving, (2) maatregelen en monitoring in kust en/of landelijk gebied, (3) pilot scholeksterfriendly dak.

Werkgroepen

Scholekster op het Dak (SOHD)

Scholekster op het Dak is een 'citizen science' project dat in 2019 gestart is door John Brands en Rafael Martig. Inmiddels heeft het zijn zevende seizoen, 2025, achter de rug. De initiatiefnemers hebben het project een aantal jaren terug overgedragen aan hun, niet minder enthousiaste, opvolgers. Aanleiding voor het project: een toenemend deel van de Scholeksters in Nederland broedt op platte daken in stedelijk gebied. In 2009 werd het aandeel dakbroeders geschat op 4% (Ens et al. 2011). In 2023 werd het aandeel geschat op 20% (Wortel et al. 2024).

In 2025 zijn er 635 nesten aangemeld via de website van Scholekster op het Dak (www.scholeksterophetdak.nl). Dat is minder dan in het voorgaande jaar (830). De oorzaak hiervan is waarschijnlijk dat er in 2025 minder publiciteit voor het project is geweest in de landelijke media. De vrijwilligers Annemarieke Grinwis, Rob Lindeboom, Gerda Schoen, Roos Lechner, Juliëtte Brouwers, Yuma Berends en Marie-José Brandsma hebben, naast het verwerken van de nestmeldingen, in totaal 530 mails van deelnemers beantwoord. Anouk Brugman verzorgde de berichten op Facebook en de website werd bijgehouden door Geurt Jan van Ek. De coördinatie is in handen van Marie-José Brandsma. Een kundig en goed samenwerkend team, en dat is belangrijk want in de broedtijd kost het contact met de deelnemers veel tijd en is onderlinge afstemming en uitwisseling van informatie heel belangrijk.

In het najaar is voor de vrijwilligersgroep, samen met bestuursleden van de stichting en de oorspronkelijke initiatiefnemers een dag georganiseerd op Wieringen, waarbij o.a. de resultaten van het afgelopen jaar en een visie op de toekomst zijn gepresenteerd.

De Stichting Onderzoek Scholekster is al langer bezig om financiering te regelen voor een analyse van de data die in al die jaren sinds 2019 bij SOHD is verzameld. Uit de reacties van de vaak trouwe deelnemers blijkt dat het voor hen ook belangrijk is om te weten waar ze het voor doen. In 2025 zijn aan de website van SOHD (www.scholeksterophetdak.nl) verbeteringen uitgevoerd, waardoor o.a. het doorgeven van vervolgwarnemingen gemakkelijker is geworden.

Foto links: Corine Goldschmidt, foto rechts: Marion Duimel

Ringers en Waarnemers

Het jaarlijkse Scholeksterweekend werd dit jaar gehouden van vrijdag 31 januari tot en met zondag 2 februari in Wieringerwerf. In groepjes gingen de deelnemers kleurringen aflezen op verschillende locaties, zoals op Wieringen en in Harlingen. Ook werden er weer verschillende interessante lezingen gegeven. Voor het eerst werd er dit jaar een her-certificerings-bijeenkomst gehouden voor ringers van Scholeksters. Ringers met een ringvergunning moeten eens in de drie jaar een her-certificeringsbijeenkomst volgen om hun ringvergunning te behouden. Meerdere ringers haalden bij genoemde bijeenkomst hun certificeringsdoelstelling.

De stichting voorziet de Scholekster-ringers van kleurringen en metalen ringen. Dankzij subsidie uit eerdere jaren (o.a. van de stichting Van der Hucht de Beukelaar) konden we dat dit jaar ook weer doen. In het najaar van 2025 zijn nieuwe kleurringen besteld (gesubsidieerd door het project Wij & Wadvogels) voor het seizoen 2026 en later.

Naast het uitgeven van kleurringen wordt door vrijwilligers van de stichting ook de invoer van de vangstgegevens gecontroleerd. De gegevens worden daarna toegevoegd aan de Scholekster Individu Database (SID) en beschikbaar gesteld aan [Submit CR-Birding](#). Het controleren van de gegevens is in 2025 overgenomen door Harry Kuipers.

Naast controle van de vangstgegevens is ook het valideren van de waarnemingen belangrijk. Dit gebeurt deels automatisch met geprogrammeerde validatie-regels en deels handmatig door een

aantal vrijwilligers, waaronder Bruno Ens, Steef Steeneken en Jeroen Nienhuis. Correspondentie over waarnemingen verloopt via het email adres markedoystercatcher@gmail.com.

Kust en buitengebied

De werkgroep Kust en Buitengebied denkt mee met het project 'Samen voor de Scholekster', wat kunnen we in zetten voor de bescherming van de Scholekster en hoe informeren we een groter publiek. Dit is een project van de Vogelbescherming, gefinancierd door de National Postcode Loterij, en gestart in 2025. Zie eerder.

Communicatie

Ten aanzien van onze website www.scholekster.org zijn in 2025 een aantal wensen en updates doorgevoerd. Zo wordt er nu op gewezen dat vragen over Scholekster op het Dak direct aan het SOHD email-adres gestuurd kan worden en kan men zich op pagina van de Nieuwsbrief ook opgeven voor de Nieuwsbrief. Verder zijn er een paar technische onvolkomenheden uitgehaald. De verbeteringen aan de website zijn gefinancierd uit het project Wij & Wadvogels. Henri Zomer verzorgt het beheer van de website.

In het kader van het verbeteren en aantrekkelijk maken van onze stand zijn in 2025 een aantal opgezette Scholeksters aangekocht.

In 2025 is gestart met de Signal-groep 'Scholekster', waar iedereen met belangstelling voor de Scholekster aan kan meedoen.

Een oproep voor hulp bij het beheer van onze sociale media heeft tot nu toe nog geen resultaat opgeleverd. Het op een goede en correcte manier vormgeven aan onze sociale media, zoals Facebook, Instagram en Signal, kost tijd. Kennis van zaken is belangrijk, maar ook plezier in de Scholekster.

In 2025 zijn vier nieuwsbrieven rondgestuurd: in maart, mei, september en december.

Financiële jaarrekening

Staat van baten en lasten 2025

Verkort overzicht SOS Baten & Lasten 2025			
Baten		Lasten	
Persoonlijke giften	1.506	SOS Website ontwikkeling	236
Vogelbescherming	5000	Websites, e-mail & cloud	4.961
Waddenvogel festival	1.500	Project Hoge Berg	12.301
De Lieuw Texel	2.000	Geslachtsbepaling	1296
Wij & Wadvogels	15.936	Werkgroepen & materialen	4.135
Stg. Huib Kluijver Fonds	2.500	Bestuur, bank & reiskosten	1.556
Totaal baten	28.442	Totaal lasten	24.485

Verkort overzicht SOS balans per 31 dec 2025

Verkort overzicht SOS balans per 31 dec 2025			
Activa		Passiva	
Saldo rek courant Triodos	9.744	Eigen vermogen	10.435
Debiteuren	500	Crediteuren	8.573
Wij & Wadvogels 2025	8.764		
Totaal activa	19.008	Totaal passiva	19.008

Toekomstperspectief.

In 2020 is de stichting gestart met de uitvoering van de in haar beleidsplan 2021-2025 aangegeven plannen en activiteiten. Nu er inmiddels een aantal van de plannen en activiteiten zijn gerealiseerd is in 2025 het beleidsplan aangepast en bijgewerkt (zie bijlage 1 Beleidsplan 2026-2030).

Belangrijke activiteiten voor 2026 en daarna zijn:

- het blijven ondersteunen van ringers en ringgroepen, o.a. met ring- en vangmateriaal.
- het stimuleren van het aflezen van gekleurde Scholeksters, in het bijzonder in het binnenland tijdens de broedtijd, o.a. door middel van het organiseren van ringleeschallenges.
- het organiseren van het jaarlijkse Scholeksterweekend.
- het achtste jaar van het project 'Scholeksters op het Dak' en het analyseren van de data van de afgelopen jaren
- het stimuleren van het gebruik van scholeksters-beschermingsmiddelen, zoals schuilplek op het dak en broedplatforms.
- meer inzicht krijgen in het broedsucces en vooral ook de kuikenoverleving.
- het bepalen van de sexe van geringde Scholeksters.
- fondswerving

Met dank aan....

Het werk van de Stichting Onderzoek Scholekster is niet mogelijk zonder de steun van anderen. Naast de inzet van onze vrijwilligers hebben in 2025 (en daarvoor) onderstaande organisaties door financiële steun en/of door middel van samenwerkingsverbanden het werk mede mogelijk gemaakt.

NATIONAAL
DAKENPLAN

het
cultuurfonds

Van der
Hucht
De
Beukelaar

Vogelbescherming
NEDERLAND

WADDEN VOGELFESTIVAL

10 EN 11 MEI 2025

Stichting
Texel
VOGELEILAND

Bettie
Wiegman
F O N D S

Literatuur:

Allen, A. M., B. J. Ens, M. Van de Pol, H. Van der jeugd, M. Frauendorf, K. Oosterbeek, and E. Jongejans. 2019. Seasonal survival and migratory connectivity of the Eurasian Oystercatcher revealed by citizen science. *The Auk: Ornithological Advances* 136: <https://doi.org/10.1093/auk/uky1001>.

[Ens, B. J., B. Aarts, C. Hallmann, K. Oosterbeek, H. Sierdsema, R. Slaterus, G. Troost, C. van Turnhout, P. Wiersma, E. van Winden, and J. Nienhuis. 2011. Scholeksters in de knel: onderzoek naar de oorzaken van de dramatische achteruitgang van de Scholekster in Nederland. SOVON-onderzoeksrapport 2011/13, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.](#)

Ens, B. J. 2025. Rapportage SOS over Scholeksters voor Wij & Wadvogels fase 2 - seizoen 2025. Rapport SOS, Stichting Onderzoek Scholekster (SOS), Den Burg.

[Wortel, M., P. van Els, T. Glastra, and E. Kleyheeg. 2024. Resultaten van het Jaar van de Scholekster. Sovon-rapport 2024/44, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.](#)

Allen, A. M., B. J. Ens, M. Van de Pol, H. Van der jeugd, M. Frauendorf, K. Oosterbeek, and E. Jongejans. 2019. Seasonal survival and migratory connectivity of the Eurasian Oystercatcher revealed by citizen science. *The Auk: Ornithological Advances* 136: <https://doi.org/10.1093/auk/uky1001>.

Bijlage 1:

Beleidsplan Stichting Onderzoek Scholekster 2026-2030

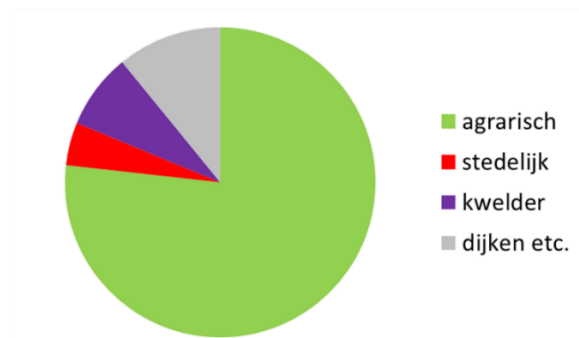
Inhoud

Inleiding	9
Doelstelling SOS en te verrichten werkzaamheden	10
Bedreigingen in kaart brengen en beschermingsmaatregelen voorstellen en/of initiëren.....	11
Onderzoek stimuleren en coördineren	12
Onderhouden van een netwerk.....	13
Communicatie.....	14
Fasering over de periode 2026-2030	14
Over de Stichting Onderzoek Scholekster	14
Organisatie en commissies	15
Wijze van verwerving van inkomsten	15
Beheer en besteding vermogen	15
Partners	16
Literatuur	16

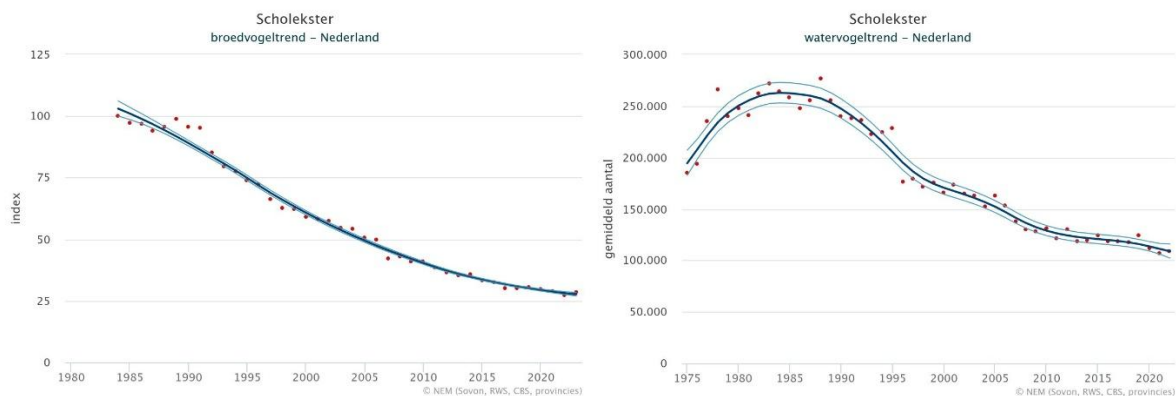
Inleiding

Een belangrijk deel van de wereldpopulatie van de Scholekster (*Haematopus ostralegus*) broedt en overwintert in Nederland. In de winter is het een karakteristieke wadvogel en in de zomer een bekende weidevogel. Maar er broeden ook Scholeksters op kwelders en dijken langs de kust en meer en meer ook op daken in stedelijk gebied (Figuur 1). In 2008 broedde naar schatting 4% van de populatie in stedelijk gebied en in 2023 was dit gestegen naar 20% (Wortel et al. 2024).

Het gaat echter al meer dan 30 jaar slecht met de Scholekster en van de Nederlandse broedpopulatie resteert nog maar een kwart (Figuur 2). Een dramatisch snelle afname voor een soort die wel 46 jaar oud kan worden.

Figuur 1. Verdeling over verschillende habitats van in Nederland broedende Scholeksters in 2008 (Ens et al. 2011).

Figuur 2. Links: trend in de broedpopulatie van de Scholekster in Nederland. Weergegeven is een index (op 100 gesteld voor het jaar 1984) en de met trendspotter berekende trendlijn, inclusief betrouwbaarheidsinterval (Bron: www.sovon.nl). Rechts: trend in het aantal niet-broedende Scholeksters in Nederland. Weergegeven is het seizoensgemiddelde en de met trendspotter berekende trendlijn, inclusief betrouwbaarheidsinterval (Bron: www.sovon.nl).

In 2008 is door Vogelbescherming Nederland (VBN) en Sovon Vogelonderzoek Nederland het jaar van de Scholekster georganiseerd om aandacht te vragen voor deze dramatische afname en om nader onderzoek te doen naar de oorzaken daarvan. Die oorzaken blijken divers en de Scholekster heeft tegenwoordig zowel in de winter als in de zomer een groot aantal problemen. Omvang en aard van die problemen kan bij deze extreem lang levende soort alleen achterhaald worden door een flink aantal jaren in een groot aantal gebieden onderzoek te doen. Om die reden werd begonnen met het opzetten van een *citizen science* netwerk van ringers die Scholeksters individueel kleurringen (zowel

adulte dieren als bijna vliegvlugge kuikens) en waarnemers, die de individueel gemerkte Scholeksters aflezen en soms ook fotograferen.

Figuur 3. Links: dichtheidskaart (aantal broedparen per 100 ha) van de Scholekster in Nederland (Ens et al. 2011). Midden: schema van de problemen waar de Scholekster tegenwoordig mee te maken heeft in de broedgebieden en de overwinteringsgebieden (<https://www.chirpscholekster.nl/>). Rechts: verspreiding van de in Nederland overwinterende Scholeksters (Ens et al. 2011).

Het in 2016 gestarte onderzoeksproject [CHIRP](#), dat beoogde het relatieve belang en het cumulatieve effect van de verschillende bedreigingen te bepalen in de hoop het tij te kunnen keren (Figuur 3), bewijst hoe belangrijk dit *citizen science* netwerk is om goede schattingen te krijgen van de overleving in verschillende gebieden (Allen et al. 2019). Ook helpt dit onderzoek de verbinding te leggen tussen de verschillende overwinteringsgebieden en broedgebieden (Ens et al. 2019). Zeer waardevol zijn ook de gegevens van ringgroepen die niet alleen broedvogels en jongen kleuringen en aflezen, maar ook het aantal broedparen en het broedsucces meten (Ens 2024, Manche et al. 2025).

Doelstelling SOS en te verrichten werkzaamheden

De bevindingen uit het genoemde CHIRP onderzoek hebben duidelijk gemaakt dat het *citizen science* netwerk moet worden versterkt en uitgebreid. De ringers en waarnemers moeten beter worden ondersteund en het netwerk moet worden uitgebreid met weidevogelbeschermers en waar mogelijk ook het grote publiek. Daar komt bij dat de ondersteuning vanuit [CHIRP](#) in 2019 is weggevallen omdat het project en de financiering ervan afliepen in 2021 en alle aandacht in de laatste fase gericht was op het analyseren van de gegevens en publiceren over de onderzoeksresultaten. Om die reden is begin april 2019 de Stichting Onderzoek Scholekster (afgekort SOS) opgericht. De stichting heeft tot doel het initiëren, stimuleren en (laten) uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek naar Scholeksters en hun leefgebieden (met name door vrijwilligers), om hiermee bij te dragen aan hun bescherming. Uiteindelijke doel is om de neergaande trend van deze soort in Nederland te helpen keren, dus ook het stimuleren van effectieve beschermingsmaatregelen is een belangrijk doel. In de komende jaren richt de aandacht zich op de Scholeksters die in Nederland broeden, doortrekken en overwinteren. Omdat de Scholeksters zich niets aantrekken van landsgrenzen zullen we daar waar nodig op termijn ook samenwerkingsverbanden op internationaal niveau aangaan.

De stichting beoogt haar doelen te bereiken door:

6. Het in kaart brengen van bedreigingen en mogelijke beschermingsmaatregelen, zowel in de stad als ook aan de kust en in de buitengebieden.

7. Het stimuleren van onderzoek aan de effectiviteit van beschermingsmaatregelen en het stimuleren van effectief gebleken beschermingsmaatregelen
8. Het stimuleren en coördineren van demografisch onderzoek aan Scholeksters in Nederland, inclusief de recente trend van het broeden in stedelijk gebied.
9. Het onderhouden van contacten en het samenbrengen van onderzoekers, ringers, waarnemers, weidevogelbeschermers en andere betrokkenen.
10. Verbeteren en uitbreiden van onze communicatie via nationale media, de eigen website, nieuwsbrieven en pagina's op sociale media, zoals de Scholekster pagina op Facebook.

Hieronder zullen deze doelstellingen nog verder vertaald worden naar uit te voeren werkzaamheden. De website <https://www.scholekster.org/> is op 26 januari 2023 gelanceerd en functioneert goed. Er ontbreken echter nog belangrijke onderdelen en daaraan zal de komende jaren worden gewerkt. De ondersteuning voor verschillende doelgroepen verschilt als gevolg van het ontbreken van die onderdelen.

1. Ringers en ringgroepen – ondersteuning voldoende, alleen de interactieve ringgebiedenkaart moet nog afgemaakt worden.
2. Aflezers en waarnemers – ondersteuning voldoende
3. Beschermers en hun organisaties (bijvoorbeeld weidevogelbeschermers, Dierenbescherming) – uitbreiding lijkt nuttig in overleg met de betrokken organisaties
4. Betrokken burgers en het grote publiek (met name in de stad) – dit onderdeel loopt via de website <https://www.scholeksterophetdak.nl/>
5. Professionele onderzoekers – ontbreekt, moet nog ingevuld en toegevoegd worden.

Daarnaast zal de website algemene kennis over de ecologie en het gedrag (met filmpjes) van de Scholekster beschikbaar gaan stellen aan eenieder met interesse, net als relevante wetenschappelijke studies en onderzoeksrapporten voor een kleinere doelgroep. Ook zal er meer ruimte zijn voor nieuws en interactie met alle doelgroepen. De website is een belangrijke ondersteuning voor ringers en ringgroepen, naast een meer praktische ondersteuning op het gebied van vangmateriaal en aanschaf van ringen en kleurringen. In combinatie met de bestaande monitoring, zoals de watervogeltellingen en de broedvogelmonitoring van [Sovon Vogelonderzoek Nederland](#), zou de website ons in staat stellen een goed beeld te vormen van het reilen en zeilen van de Scholeksterpopulatie in Nederland. Wat aan dit overzicht nog ontbreekt is een jaarlijkse landelijke telling van jonge Scholeksters. De ambitie is hier komende jaren een begin mee te maken.

Om de doelstellingen van onze stichting op termijn te kunnen realiseren worden de volgende werkzaamheden voorzien:

Bedreigingen in kaart brengen en beschermingsmaatregelen voorstellen en/of initiëren

- ✓ Kritisch volgen van activiteiten en ontwikkelingen in de broed- en overwinteringsgebieden die een bedreiging kunnen zijn voor de scholeksterpopulatie.
- ✓ Beschermingsactiviteiten initiëren waar en wanneer gepast. Indien middelen van de stichting toereikend zijn hier ook financiële ondersteuning aan verlenen.
- ✓ Meer aandacht vragen voor de bescherming als weidevogel. Scholeksters broeden laat en vaak wordt de nestbescherming al gestopt voordat de laatste Scholeksters eieren hebben gelegd. Daarnaast verdient het aanbeveling als er meer aandacht komt voor bescherming in de kuikenfase.
- ✓ Ondersteunen van bescherming van Scholeksters in het stedelijk gebied middels het initiatief 'Scholeksterophetdak.nl'. Via dit initiatief is onze stichting inmiddels ook aangesloten bij het nieuwe [Nationaal Daken Plan](#) wat moet leiden tot een meer natuurinclusief bouwbeleid in heel Nederland.

Om deze doelen te bereiken is een goede samenwerking nodig met Sovon, DMP ([Deltamilieu Projecten](#)) en VBN:

- ✓ 2026 is het laatste jaar van het project Wij & Wadvogels tweede fase van VBN. SOS rapporteert hierover op <https://www.scholekster.org/wij-en-wadvogels/>.
- ✓ In 2026 zal het VBN project “Samen voor de Scholekster” worden gestart en wij verwachten daar samen met DMP een goede bijdrage aan te kunnen leveren.
- ✓ Wij streven ernaar de samenwerking met Sovon te verstevigen en misschien is het mogelijk de samenwerkingsovereenkomst aan te passen.

Onderzoek stimuleren en coördineren

- ✓ Organiseren van een jaarlijkse jongentelling in juni (dit betreft de jonge vogels die in hun tweede levensjaar nog niet naar het broedgebied terugkeren, maar in het overwinteringsgebied blijven overzomeren)
- ✓ Stimuleren dat verzamelde gegevens ook worden geanalyseerd en gepubliceerd. Leggen van verbanden tussen afzonderlijke onderzoeksprojecten waar gepast. Indien middelen van de Stichting toereikend zijn hier ook financiële ondersteuning aan verlenen.
- ✓ Bijdragen aan eventuele fondsenwerving voor onderzoeksprojecten die gebruik maken van het netwerk van vrijwilligers en door vrijwilligers verzamelde gegevens.
- ✓ Vrijwillige ringers ondersteunen en begeleiden.
 - Jaarlijks inventariseren van behoefte aan metalen VT-ringen en kleurringen bij de ringgroepen.
 - Op basis van behoeften nieuwe metalen VT-ringen en kleurringen aanschaffen, ringstrengen maken en verdelen onder de ringgroepen. Dit vereist een zeer degelijke administratie, opslag en distributie.
 - Handleiding opstellen over vangmethoden en het aanbrengen van kleurringen.
 - Handleiding opstellen voor het nemen van biometrische maten.
 - Handleidingen opstellen voor het inventariseren van broedende Scholeksters in verschillende habitats (dichtheid broedparen, broedsucces)
 - Controleren van door ringers ingevoerde ringgegevens in de door Sovon ontworpen invoer OYCDB. Na controle door SOS worden deze gegevens doorgezet naar SID (Scholekster Individu Database). SID wordt door Sovon beheerd en gesynchroniseerd met <https://submit.cr-birding.org/> en <https://www.griel.nl/>
 - Opleiding van nieuwe ringers stimuleren, zo mogelijk in samenwerking met Sovon, waarbij ook aandacht moet zijn voor het zoeken naar goede opleiders.
 - (Her)certificering van ringers organiseren, zo mogelijk in samenwerking met Sovon
 - Ringers zoeken voor opengevallen ringgebieden, zo mogelijk in samenwerking met organisaties voor weidevogelbescherming
 - Zoeken naar nieuwe ringgebieden in samenwerking met Sovon
 - Stimuleren dat er meer onderzoek gedaan wordt naar het broedsucces en de factoren die dat bepalen, zo mogelijk in samenwerking met Sovon en DMP
- ✓ Vrijwillige waarnemers ondersteunen en begeleiden
 - Waarnemingen van gekleurde Scholeksters kunnen worden ingevoerd in een website. Medio 2020 is de overstap gemaakt naar een nieuwe website (van [Wadertrack](#) naar [Submit CR-birding](#)). Deze overstap is betaald vanuit het door TTW gefinancierde onderzoeksproject [CHIRP](#). Aanvullende fondsen zijn verkregen door SOS.

- Met ingang van 2021 een jaarlijkse financiële bijdrage voor het in de lucht houden van de waarnemingswebsite [Submit CR-Birding](#). Sinds 2023 betaalt Sovon dit volledig.
- Inventariseren van wensen van ringers en waarnemers ten aanzien van het verbeteren van de waarnemings-website [Submit CR-Birding](#) en waar nodig nieuwe fondsen verzamelen om de noodzakelijke aanpassingen in het programma te laten doen.
- ✓ De op 26 januari 2023 gelanceerde algemene, overkoepelende SOS-website verder uitbouwen en onderhouden. De website legt de verbinding tussen professioneel onderzoek aan Scholeksters en alle vrijwilligers die onderzoek doen aan Scholeksters (vogels vangen en kleurringen, geringde vogels aflezen, tellingen verrichten, en waarnemingen verzamelen betreffende het broedsucces). Ook professionele en vrijwillige weidevogelbeschermers zullen hier 'hun ei kwijt kunnen'.
- ✓ De website
 - Beschrijft de doelstelling van de stichting en de te verrichten werkzaamheden en helpt dit verder vorm te geven door samenwerkingen te stimuleren en te vergemakkelijken
 - Geeft de contactgegevens van de stichting
 - Bevat functionaliteit om een netwerk van Scholeksterliefhebbers te onderhouden waaruit ondersteuning en donaties kunnen worden gegenereerd
 - legt een overkoepelende link met bestaande websites en sociale media:
 - [Submit CR-Birding](#) – waar aflezingen van gekleurringde Scholeksters kunnen worden ingevoerd
 - [Scholekster op het Dak](#) waar waarnemingen van Scholeksters in de stad en de bebouwde omgeving kunnen worden ingevoerd en advies wordt gegeven over bescherming (actief sinds 2019)
 - Overhevelen van belangrijke informatie van [CHIRP](#) met nieuws over het ondertussen afgesloten door NWO-domein Toegepaste en Technische Wetenschappen (TTW) gefinancierde onderzoeksproject [CHIRP](#) (*Cumulative Human Impact on biRd Populations*). Met name de kaart met ringgebieden en ringers is belangrijk. Er is een abonnement op MapHub genomen, maar de administratie van ringers en ringgebieden (zoals beschrijving ringgebied, bereikbaarheid ringers e.d.) moet ook op orde worden gebracht
 - De [birdring app](#) van waaruit aflezingen kunnen worden geüpload naar Submit CR-Birding en de life history weer kan worden gedownload
 - Gerelateerde websites zoals die van weidevogelbeschermers en de Scholekster facebook pagina maar ook relevant nieuws uit andere media
 - Informatie over trends en verspreiding via links naar www.sovon.nl
 - Handleidingen voor het vangen van Scholeksters, het meten en (kleur)ringen

Onderhouden van een netwerk

- ✓ Jaarlijks organiseren van een Scholeksterweekend met als doelen:
 - Contacten tussen professionele onderzoekers, vrijwillige ringers, vrijwillige aflezers en beschermers te versterken
 - Uitwisseling van onderzoekservaringen en waargenomen bedreigingen
 - Aflezen van gekleurringde Scholeksters in de omgeving van de bijeenkomst
 - Het landelijk netwerk van Scholeksterliefhebbers verder uitbouwen en onderhouden, ook om ingezet te worden voor onderzoek en bescherming
 - (Her)certificeren van Scholekster-ringers
- ✓ Bouwen en onderhouden van een netwerk met onderzoeksinstituten, beschermingsorganisaties, media, overheden en andere stakeholders
 - Intentie om hiermee onderzoek, bescherming en fondsenwerving te faciliteren

Communicatie

- ✓ Creëren van urgentie en aandacht voor de Scholekster om onderzoeks- en beschermingswerk te ondersteunen en fondsenwerving te vergemakkelijken.
- ✓ Verspreiding van opgedane kennis via
 - Landelijke media (kranten, radio en televisie)
 - Sociale media waaronder Scholekster Facebookgroep
 - Berichten op de eigen website, die gedeeld kunnen worden met sociale media. Dit vereist aanpassing van de website: geen twitter/X, misschien wel bluesky etc. Iemand met kennis van zaken wat betreft het beheer van onze Social Media is hiervoor onontbeerlijk.
- ✓ Minimaal twee keer per jaar een nieuwsbrief, maar liever vier keer per jaar, zoals de afgelopen jaren is gelukt.
- ✓ Aanwezigheid en presentaties op relevante congressen en evenementen

Fasering over de periode 2026-2030

Een aantal activiteiten zijn al bestaand en zullen ook in de komende jaren doorgang blijven vinden. Dit betreft bijvoorbeeld het jaarlijkse Scholeksterweekend, alle ring- en afleesactiviteiten en het 'Scholeksterophetdak.nl' initiatief dat met participatie van betrokken burgers waardevolle onderzoeksresultaten oplevert voor dakbroedende Scholeksters.

Belangrijke activiteit is het uitbouwen van de op 26 januari 2023 gelanceerde overkoepelende website. Deze zal ondersteunend zijn voor de verdere integratie van de activiteiten qua onderzoek en bescherming van de Scholekster zoals aangegeven in de doelstelling van SOS:

- Beschrijving ecologie en gedrag, inclusief filmpjes
- Toegang tot wetenschappelijke artikelen
- Kaart met ringgebieden en beschrijving ringgroepen (dit vereist een goede administratie van ringers en ringgebieden)

In de jaren 2026 t/m 2030 willen we de diverse activiteiten op en via de website verder versterken en intensiveren. Het jaarlijks gaan tellen van jonge Scholeksters in heel Nederland is niet verder gekomen dan een pilot in de afgelopen jaren maar blijft een belangrijk doel. Om het aflezen in verschillende tijden van het jaar te stimuleren zullen ringlees challenges worden georganiseerd. Hiertoe zal ook de organisatie binnen onze stichting een verdiepingsslag behoeven met het uitbreiden van de commissies.

Vanaf 2026 is de intentie om onze onderzoeksactiviteiten ook uit te breiden naar omliggende Scholeksterlanden zoals België, Duitsland en Denemarken. Vertegenwoordigers uit die landen zijn nu ook al betrokken bij diverse onderzoeken en nemen soms ook deel aan het jaarlijkse Scholeksterweekend.

In de jaren 2026 zullen we samen met VBN, Sovon en DMP werken aan het plannen maken voor het project "Samen voor de Scholekster" en die uitvoeren.

Over de Stichting Onderzoek Scholekster

De Stichting Onderzoek Scholekster is opgericht in 2019 en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 74489909. RSIN 859921785. Triodos bank: NL65 TRIO 0379 6568 68 t.n.v. Stg Onderzoek Scholekster. Email SOSscholekster@gmail.com.

In de statuten is vastgelegd dat de termijn van een bestuurder drie jaar is, waarna verlenging mogelijk is. Het bestuur bestaat uit:

- Bruno J. Ens – voorzitter
- Jenny S.M. Cremer - secretaris
- Bart Sjoerdsma – penningmeester
- Bert Dijkstra – algemeen bestuurslid

De stichting heeft geen winstoogmerk en bestuurders ontvangen geen beloning voor hun werkzaamheden.

Organisatie en commissies

Om op termijn meer slagkracht te krijgen bestaan er naast het bestuur ook een aantal commissies op deelgebieden uit het SOS-beleidsplan. Die commissies worden aangestuurd door de verschillende SOS-bestuursleden.

Als aansturingsmodel zullen de bestuursleden in de SOS bestuursvergaderingen naast algemene SOS zaken ook punten naar voren brengen die op 'hun' commissies betrekking hebben. Naast deze vergaderingen hebben de commissies zelf ook hun eigen bijeenkomsten (of afspraken via videobellen). Wanneer gepast kunnen commissies ook op ad hoc basis aansluiten bij een SOS-bestuursvergadering. In de opzet van de SOS commissies wordt zoveel mogelijk beoogd de hoofdpunten van het beleidsplan te volgen. Hieronder is kort weergegeven hoe zich dat vertaalt in vier afzonderlijke commissies:

1) *Onderzoek en bescherming kust en buitengebied*

Deze commissie neemt voor een deel de activiteiten van CHIRP over en zal vooral verbindend/coördinerend gaan opereren. De komende jaren zal het project "Samen voor de Scholekster" veel aandacht vragen.

2) *Onderzoek en bescherming stad*

Dit is grotendeels een voortzetting van het vroegere Scholeksterophetdak.nl team. Onderdeel van dit team zal ook hopelijk jaarlijks een onderzoeker vanuit de WUR/NIOO of Sovon zijn voor de verwerking van de onderzoeksgegevens.

3) *Netwerk ringers en waarnemers*

Bij elkaar brengen van alle huidige individuele initiatieven rondom het ringen en aflezen. Deze commissie heeft de finale overgang van [Wadertrack](#) naar [CR-birding](#) geleid en organiseert het reeds enkele jaren bestaande jaarlijkse Scholeksterweekend. Deze commissie is in feite een hergroepering van reeds bestaande activiteiten.

4) *Communicatie*

Het beheren en actueel houden van de overkoepelende SOS website waar alle huidige scholeksterinitiatieven op een toegankelijke en logische manier samenkomen. De huidige Facebookpagina valt ook in deze scope, net als de woordvoering richting media. Ook alle andere vormen van publiciteit vallen onder deze commissie.

Wijze van verwerving van inkomsten

De stichting probeert financiering van haar doelen te verwezenlijken met subsidieaanvragen, legaten, schenkingen, persoonlijke giften en andere vormen van fondsenwerving. Wij hebben rekeningen bij de Triodos bank waar inkomsten binnen komen en van waaruit betalingen worden gedaan. De Stichting is een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). We houden ons aan de regels over de transparantie voor ANBI's en informatie hierover wordt op de website gepubliceerd.

Beheer en besteding vermogen

Wij maken jaarlijkse operationele kosten voor het beheer van de stichting. Deze bestaan uit het onderhouden van onze websites, nieuwsbrieven, bestuur, werkgroepen en overigen. De stichting werkt alleen met vrijwilligers zonder financiële beloning. Wij houden een minimaal eigen vermogen aan om de continuïteit van de stichting te kunnen waarborgen. Voor alle projecten die we uitvoeren in lijn met de doelen van de stichting zoeken en vinden we fondsen om deze te kunnen financieren.

Qua verslaggeving en verantwoording heeft SOS de intentie om zich te houden aan de richtlijnen zoals vastgesteld door Goede Doelen Nederland. Deze wordt jaarlijks gepubliceerd op de website scholekster.org

Partners

Op dit moment werkt onze stichting samen met onder andere Vogelbescherming Nederland, Deltamilieu Projecten, de Radboud Universiteit, Cooke University en de Rijks Universiteit Groningen (Thomas Lameris). Als onderdeel van het publiciteitsplan zijn ook relaties opgebouwd met Vroege Vogels en diverse landelijke en regionale dagbladen. Er is een samenwerkingsovereenkomst met Sovon Vogelonderzoek Nederland. Vanwege nieuwe wensen vanuit SOS is het streven die samenwerkingsovereenkomst aan te passen.

Literatuur

- Allen, A. M., B. J. Ens, M. Van de Pol, H. Van der Jeugd, M. Frauendorf, K. Oosterbeek, and E. Jongejans. 2019. Seasonal survival and migratory connectivity of the Eurasian Oystercatcher revealed by citizen science. *The Auk: Ornithological Advances* **136**:<https://doi.org/10.1093/auk/uky1001>.
- Ens, B. J. 2024. Rapportage SOS over Scholeksters voor Wij & Wadvogels fase 2 - seizoen 2024. Stichting Onderzoek Scholekster (SOS), Den Burg.
- Ens, B. J., B. Aarts, C. Hallmann, K. Oosterbeek, H. Sierdsema, R. Slaterus, G. Troost, C. van Turnhout, P. Wiersma, E. van Winden, and J. Nienhuis. 2011. Scholeksters in de knel: onderzoek naar de oorzaken van de dramatische achteruitgang van de Scholekster in Nederland. Nijmegen.
- Ens, B. J., M. van Leeuwen, K. Oosterbeek, J. Nienhuis, and A. M. Allen. 2019. Overwinteringsgebieden van in Nederland broedende Scholeksters. *Limosa* **92**:74-86.
- Manche, P., B. Ubels, P. de Boer, K. Koffijberg, and S. Duijns. 2025. Voortgangsrapportage Wij&Wadvogels projectlocaties en verdiepende monitoring voor kustbroedvogels en weidevogels broedseizoen 2024. Sovon-rapport 2025/13, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Wortel, M., P. van Els, T. Glastra, and E. Kleyheeg. 2024. Resultaten van het Jaar van de Scholekster. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.